

SİRKÜLER (2023'82)

Konu: T.C. Merkez Bankasından İskonto ve Avans İşlemlerinde Uygulanacak Faiz Oranlarında Değişiklik Yapılması Hakkında.

Merkez Bankasınca, vadesine en çok üç (3) ay kalan senetler karşılığında yapılacak reeskont işlemlerinde uygulanacak iskonto faiz oranı yıllık %30,75 avans işlemlerinde uygulanacak faiz oranı ise yıllık %31,75 olarak tespit edilmiş olup, belirlenen bu oranlar tebliğin yayım tarihi itibarıyla (28.09.2023) yürürlüğe girmektedir.

02.03.1995 tarihli 22218 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan; 238 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde, faiz hesaplamasının iç iskonto yöntemine göre yapılması gerektiği yönünde açıklama yapılmış olup, bahse konu tebliğin reeskontla ilgili bölümü sirkülerimizin ekinde yer almaktadır. Söz konusu tebliğe Gelir İdaresi Başkanlığının <https://gib.gov.tr/gibmevzuat> linkinden ulaşabilirsiniz.

T.C. Merkez Bankasınca muhtelif tarihlerde değiştirilen avans ve iskonto faiz oranlarının, yürürlük tarihleri ile oran değişikliklerin belirtildiği liste aşağıdadır.

(Resmi Gazete; 28.09.2023 tarih ve 32323 sayılı)

Söz konusu değişikliğe aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/09/20230928-7.pdf>

Bilgilerinize sunarız.

Saygılarımızla,

TÜRKERLER Bağımsız Denetim
Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.

Yürürlük Tarihi	Reeskont İşlemlerinde Uygulanan İskonto Oranı (%)	Avans İşlemlerinde Uygulanan Faiz Oranı (%)
01.01.1990	40	45
20.09.1990	43	48,25
23.11.1990	45	50,75
15.02.1991	48	54,50
27.01.1994	56	65
21.04.1994	79	98
12.07.1994	70	85
27.07.1994	63	75
01.10.1994	55	64
10.06.1995	52	60
01.08.1995	50	57
02.08.1997	67	80
30.12.1999	60	70
17.05.2002	55	64
14.06.2003	50	57
08.10.2003	43	48
15.06.2004	38	42
13.01.2005	32	35
25.05.2005	28	30
20.12.2005	23	25
20.12.2006	27	29
28.12.2007	25	27
09.04.2009	19	20
11.10.2019	17,25	18,25
21.12.2019	12,75	13,75
13.06.2020	9	10
19.12.2020	15,75	16,75
31.12.2021	14,75	15,75
31.12.2022	9,75	10,75
24.06.2023	15,75	16,75
01.09.2023	25,75	26,75
28.09.2023	30,75	31,75

238 SIRA NO'LU VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİNİN REESKONTLA İLGİLİ BÖLÜMÜ:

Resmi Gazete Tarihi: 02/03/1995

Resmi Gazete No: 22218

C - ALACAK SENETLERİ VE BORÇ SENETLERİ REESKONT İŞLEMLERİ

İşletmelerin dönem sonlarında bilançolarında yer alan senede bağlı alacak ve borçlarının değerlendirilme gününde kıymetlerine irca edilmesi sırasında iç ve dış iskonto yöntemlerinden hangisinin uygulanacağı ve bu hesaplamanın hangi faiz oranı esas alınmak suretiyle yapılacağı hususlarında gerekli açıklamalar aşağıda yapılmıştır.

Bilindiği üzere Vergi Usul Kanununun 281. maddesinde Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlendirilir.

Vadesi gelmemiş senede bağlı alacaklar değerlendirilme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının iskonto haddi ve muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile, değerlendirilme gününün kıymetine irca ederler." hükmü bulunmaktadır.

Aynı Kanunun 285. maddesinde ise, "Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerlendirilme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi ve muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle değerlendirilme gününün kıymetine irca ederler.

Alacak senetlerini değerlendirilme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorundadırlar." hükmü yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen hükümlerden de anlaşılacağı üzere, senede bağlı alacakların ve borçların değerlendirilme günündeki kıymetlerine irca edilmesi sırasında senet üzerinde faiz nispetinin belli edilmediği hallerde T.C. Merkez Bankasının resmi iskonto hadlerinin uygulanması yasal bir zorunluluk olup, alacak senetleri ile borç senetlerinin reeskont işlemlerinde uygulanacak iskonto yönteminin de T.C. Merkez Bankası tatbikatına paralellik arzemesi gerekeceği açıktır.

T.C. Merkez Bankasının reeskont işlemleri ile ilgili uygulamasında ise vadesine en çok 92 gün kalmış olan senetler reeskonta kabul edilmekte; senedin vadesinin belirlenmesinde faizin başlangıç tarihi olarak senedin reeskonta kabul edildiği tarihten bir önceki gün esas alınmaktadır. Vadesi 92 günden daha fazla olan senetler ise reeskonta kabul edilmemektedir. İskonto tutarı ise dış iskonto yöntemine göre, yani senedin itibari değeri üzerinden hesaplanmaktadır.

ÖRNEK 1 - T.C. Merkez Bankasınınca reeskonta kabul edilen vadesine 90 gün kalmış olan 10.000.000 lira değerindeki bir senede ilişkin iskonto tutarı şu şekilde hesaplanmaktadır.

$$F = (A \times n \times t) / 360 \quad (F = \text{İskonto tutarı}, A = \text{Senedin Değeri}, n = \text{Faiz oranı}, t = \text{Vade})$$

$$F = (10.000.000 \times 0.55 \times 90) / 360$$

$$F = 1.375.000 \text{ TL.}$$

Merkez Bankasının yalnızca kısa vadeli senetlere konu olan reeskont işlemlerinde dış iskonto metoduna göre hesaplama yapılması sorun yaratmamakla birlikte, bu metodun uzun vadeli senetler için hesaplanan iskonto tutarının senet değerinden daha fazla olması, dolayısı ile senedin halihazır değerinin negatif olması gibi mantıkla bağdaşmayan bir sonuçla karşılaşabilmektedir.

ÖRNEK 2 - 720 gün vadeli 10.000.000 lira nominal değerli bir senede ilişkin iskonto tutarı şöyledir.

$$\text{İskonto tutarı } F = (A \times n \times t) / 360$$

$$F = (10.000.000 \times 0.55 \times 720) / 360$$

$$F = 11.000.000 \text{ TL.}$$

Halihazır senet değeri = Nominal değer - iskonto tutarı

$$= 10.000.000 - 11.000.000$$

$$= -1.000.000 \text{ TL.}$$

Bu itibarla, T.C. Merkez Bankasınca uygulanan dış iskonto yönteminin çok uzun vadeler taşıyabilecek senetlerin değerlendirme günündeki kıymetlerinin hesaplanmasında kullanılması teknik olarak mümkün bulunmamaktadır.

Bu durumda senede bağlı alacaklara ilişkin değerlendirme işlemlerinin, iç iskonto metoduna göre yapılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Diğer taraftan, T.C. Merkez Bankasınca dış iskonto metoduna göre yapılacak hesaplamalar için tespit edilen reeskont oranlarının, iç iskonto metodunda faiz oranı olarak esas alınmasının efektif faiz oranını Merkez Bankasında uygulanan oranın altına düşüreceği, dolayısıyla Vergi Usul Kanununun yukarıda sözü edilen maddelerinin amaçlamadığı bir sonuç doğuracağı da açıktır.

T.C. Merkez Bankasınca reeskont işlemleri için belirlenen faiz oranı, dış iskonto hesaplama yöntemi esas alınarak avans oranlarına tekabül edecek şekilde belirlenmektedir.

Başka bir deyişle, T.C. Merkez Bankası tarafından ilan edilen reeskont oranı; dış iskonto yöntemine göre, yani senedin faizini de içeren nominal değer üzerinden, kısa vadeli avans işlemlerinde uygulanan faiz oranı ise iç iskonto yöntemine göre, yani senedin peşin değeri üzerinden yapılacak hesaplamalarda esas alınması gereken faiz oranlarını temsil etmektedir.

ÖRNEK 3 - Vadesi 90 gün olan bir senede ilişkin reeskont işleminde, 31.12.1994 tarihi itibarıyla, T.C. Merkez Bankasınca uygulanan reeskont oranı % 55 olup, reeskont tutarı, senedin faizi de ihtiva eden nominal değer üzerinden hesaplanmaktadır.

Buna göre, reeskont tutarı:

$$F = (A \times n \times t) / 360 \text{ (F=Reeskont tutarı, A=Senedin değeri, n=Faiz oranı, t=Vade)}$$

$$F = (A \times 90 \times 0.55) / 360 = 0.1375 \times A$$

Senedin peşin değeri ise;

$$P = A - F \text{ (P=Senedin peşin değeri; A=Senedin nominal değeri, F=Reeskont tutarı)}$$

$$P = A - 0.1375 \times A$$

$$P = 0.8675 \times A \text{ dır.}$$

Senedin peşin değeri üzerinden hesaplanacak iskonto tutarını nominal değer üzerinden hesaplanacak iskonto tutarına eşitleyen faiz oranı ise;

$$F = (P \times m \times t) / 360 \text{ (F = İskonto tutarı, P = Senedin peşin değeri, m = İç iskonto faiz oranı, t = Vade)}$$

$$0.1375 \times A = (0.8675 \times A \times m \times 90) / 360$$

$$m = (360 \times 0.1375 \times A) / (90 \times 0.8675 \times A) = 0.6376 = (\text{Yaklaşık } \% 64) \text{ dır.}$$

Bu oran yaklaşık olarak yine 31.12.1994 tarihi itibarıyla T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli avans işlemlerinde uyguladığı faiz oranına tekabül etmektedir.

Bu itibarla, mükelleflerin hesap dönemi sonu itibarıyla senede bağlı borç ve alacaklarının değerlendirme gününde haiz olacakları kıymetleri $F = A - [A \times 360 / (360 + m \times t)]$ formülüne uygun olarak iç iskonto yöntemine göre hesaplanacaktır. Bu hesaplamada; faiz oranı olarak reeskont işlemlerinde uygulanan faiz oranının değil, kısa vadeli avans işlemlerinde uygulanan faiz oranının esas alınması gerekmektedir.

ÖRNEK 4 - 31.12 1994 tarihinde işletmeye 90 gün vadeli olarak verilen 10.000.000 lira nominal değerli bir senet için reeskont işlemleri aşağıdaki şekilde yapılacaktır..

$$F = A - [A \times 360 / (360 + m \times t)] \text{ (A= Senedin nominal değeri, m= Faiz; oranı, t= Vade)}$$

$$F = 10.000.000 - [10.000.000 \times 360 / (360 + 90 \times 0.64)]$$

$$F = 10.000.000 - 8.620.690$$

$$F = 1.379.310 \text{ TL}$$

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, alacak ve borç senetlerinin reeskont işlemine tabi tutulmasında T.C. Merkez Bankası'na 31.12.1994 tarihi itibarıyla kısa vadeli avans işlemleri için belirlenen % 64'lük faiz oranı dikkate alınmak suretiyle yukarıda belirtilen formüle göre hesaplama yapılacaktır. Daha sonraki yıllarda da, T.C. Merkez Bankası'na yıl sonu itibarıyla belirlenecek kısa vadeli faiz oranının reeskont işlemlerinde dikkate alınacağı tabiidir.